

GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYE GYEPGAZDÁLKODÁSÁNAK HELYZETE, FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI AZ EU CSATLAKOZÁS FOLYAMATÁBAN

Makai Sándor-Szodfridtné Farkas Anna- Csavajda Éva

Bevezetés

Győr-Moson-Sopron megye hagyományosan a nagy állattenyésztő régióhoz tartozott. Intenzív tejtermelő tehenészetével, legelőre alapozott húsmarha tartásával, korszerű – Új-zélandi rendszerű – juhtartási technológiával, jó példát mutatott az állati termékek gazdaságos előállításában.

Az 1985-ben a 80 gazdaság 36 383 ha gyepterületen gazdálkodott. E területek kataszteri tiszta jövedelme (12,82) bár lényegesen elmaradt az egyéb szántóföldi kultúrák jövedelmétől (átlag 38,8), a tejtermelésben, a növendéknevelésben, a tenyészállat előállításban, nem utolsó sorban a juhászatban meghatározó szerepet töltött be.

Az intenzív, korszerű szakaszváltó gyepgazdálkodást folytató gazdaságok közül említésre méltó Farád, Bősárkány, Szany, Várbalog eredményei, de a megye többi gazdaságai is követték az előbb említetteket, és kihasználták a mintalegelő hálózat kialakításához nyújtott állami támogatást.

E tanulmányunk célja, hogy felmérjük az átalakulás után kialakult helyzetet, elemezzük a változások hatását a gyepterületek nagyságára- és minőségére, majd javaslatot tegyünk az adott gazdasági helyzetben azok ésszerű hasznosítására.

Anyag és Módszer

A hiteles adatgyűjtéshez a Győr-Moson.-Sopron megyei Földhivatalban rendelkezésünkre bocsátott telekkönyveket használtuk fel, ahol 1985-ben 80 gazdaság, 1994-ben 171 falu, 1999-ben 174 falu rét-és legelőterületeiről készítettünk felmérést. Az adatszolgáltatásban a Megyei Földművelési Hivatal is segítségünkre volt. A táblázatokat és az eredményeket közel ezer adatkiértékelésével, azok összesítésével és elemzésével tesszük közzé.

Adatok és értékelésük

Gyepterületeink 1985 évtől mintegy 3500 ha- al csökkentek. Sajnos a csökkenés legnagyobb mértékben a korábban intenzíven hasznosított gyepterületeinket érintette, melyek szántóföldi művelésbe kerültek (ezt a szántóterület azonos mértékű növekedése is alátámasztja). Rét és legelőterületeink AK értéke lényegesen elmarad a szántóföldi művelésben hasznosított területekétől.

**Szántó- és gyepterületek nagysága, minősége
Győr- Moson- Sopron megyében**

1. táblázat

1985		1994			1999		
Rét és legelő	36383 ha	Rét	14788 ha	Rét+legelő	Rét	14639 ha	Rét+legelő
Kat. tiszta jöv.*	12, 82 e.Ft	AK	16, 98		AK	16, 34	
Szántó	223540 ha	Legelő	19111 ha	33899 ha	Legelő	18256 ha	32904 ha
Kat. tiszta jöv.*	38, 8 e.Ft	AK	9, 91		AK	9, 78	
		Szántó	226586 ha		Szántó	225644 ha	

* Kataszteri tiszta jövedelem

Szántó átlagos AK értéke 23, 7

A korábban nagyüzemi művelésben lévő gyepek 1990-től fokozatosan magántulajdonba kerültek, és jelenleg mindössze 7221 ha- t tesznek ki.

Ennek arányában növekedtek az egyéni gazdálkodók által használt területek. E folyamat önmagában még nem tekinthető negatívnak, azonban a gazdálkodók tőkehiány miatt épp ezekre a területekre tudnak legkevesebbet fordítani. A gyepek termőképességében, kultúr állapotában bekövetkezett negatív változások az előző okon kívül az állatállomány nagy mértékű csökkenésének is a következménye.

Gyepterületek alakulása Győr- Moson - Sopron megyében

2. táblázat

Év	1990	1995	1996	1997	1998	1999
Gazdasági társaság	6108	6793	5681	5635	5842	5542
Szövetkezet	29367	10485	10112	9916	8131	7221
Egyéni gazdálkodó	794	16855	19358	18579	20113	20323
Megye összesen	36269	34133	35151	34130	34086	33086

**Gazdaságok és gazdálkodási egységek számának megoszlása
a gyepterületek nagysága szerint**

3. táblázat

Év	1985		1994		1999	
	Ha	Gyep	rét	Legelő	rét	legelő
0-10		5	52	33	59	28
10-50		2	47	32	45	38
50-100		5	33	39	33	44
100-150		5	19	36	17	33
150-200		2	10	13	11	12

200 feletti	61	10	18	12	19
Összes	80	171	171	174	174
Ebből					
600-1500	21	2	3	3	3
1500-2200	2	2	0	1	0

Az 1985 évben a 80 gazdaság közül 61db 200 ha feletti gyepterülettel rendelkezett. Ezek korszerű legelőápoló eszközökkel, betakarító gépekkel, legeltetési eljárásokkal a természetes gyeptársulásokat és telepített legelőket a szukcesszió legmagasabb szintjén igyekeztek fenntartani.

1999-ben a gyepterületek döntő többsége a 0 - 100 ha terület között oszlik meg, mely több magángazdálkodó tulajdonában van. Ha a korszerű gyepművelő eszközöket és legeltetési eljárásokat a magángazdaságokban is alkalmazni kívánjuk, e területek tagosítása, legeltetési társaságok létrehozása elkerülhetetlen feladat (3. számú táblázat).

Tapasztalataink szerint az Európai Unió országaiban, ahol korszerű szakaszváltó legeltetési eljárásokat alkalmaznak egy farmhoz 40-60 ha legelőterület tartozik, mely 60-80 létszámú tehénállomány egész évi tömegtakarmány szükségletét biztosítja.

Gyepeink hasznosításánál nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt a Voisin -i gondolatot, hogy a legelő állat és a gyep bonyolult és vég nélküli kapcsolatban áll egymással, és a legelő állat teszi a legelőt igazi legelővé. Ezt a gondolatot a természetes, alacsony termőképességű gyepek esetében is magunkévá kell tenni.

A megyében található - nagy részben 9 AK értékű- gyepterület hasznosítása extenzív húsmarha tartásával megoldható lenne.

Biztató jelenségnek tartjuk, hogy 1998 évben megyénkben gyeptelepítésre mintegy 10 mill. forint állami támogatást vettek igénybe. Ezt a támogatási formát a húsmarha ágazat fejlesztése érdekében célszerűnek tartanánk továbbfejleszteni. A feladatok megoldása komplex gyephasznosítási tervek kidolgozását teszi szükségessé.

Szerzők: Makai Sándor, Szodfridtné Farkas Anna, Csavajda Éva
Nyugat-Magyarországi Egyetem Mezőgazdaságtudományi Kar
9200 Mosonmagyaróvár, Vár u. 2.